בס"ד

גרוייסע מעשיות פון קליינע מענטשן

MENDY
HERSHKOWITZ
PRESENTS

השגרה

Motty Ilowitz • מאטי אילאוויטש

"קיינער ליינט שוין הייַנט נישט די אלבום ביכל..."
"וואָר איז אינטערסירט אין די קרעדיטס?"

און דאס דריקן זיך מענטשן אויס וועגן מען שרייבט איבער די 'גרויסע' - די באקאנטע מענטשן. נו, קל וחומר וועגן עס קומט צו די 'קליינע' - די אומבאקאנטע, אומאנערקענטע מענטשן. וואָר רעדט פון זיי? וואָר ווייסט צו שעצן זייער שטילן חשיבות און גדלות?

ה' אלטנדיג נאך דריי יאָר זינט איך האב געלאזט הערן מיין געדאנק פארן פובליקום אז דעם קומענדיגן אלבום וויל איך ווידמען אז עס זאל זיין 'פונעם' ציבור, מיטן שענקען פארן המון די פלאטפארמע אז מען זאל אריינשיקן אינספירירענדע סיפורים וכד' איבער אידן פון אונזער דור פון וועמען קיינער רעדט, און איך וועל בעז"ה שרייבן ניגונים איבער דעם/זיי און דאס רעקארדירן.

ש' וואָרע צענדליגע מעסעדזשעס, טעלעפאן קאלס, און אימעילס זענען אריינגעשוואמען. מענטשן פון אלע סארטן און ערטער האבן אריינגעשיקט אן א צאל דייטפולע, אינספירירענדע, ממש אומגלויבליכע 'בעל שם טוב' מעשיות פון 'עמך אידן'. אידן וואס אויב וואלטן זיי פארמאגט מעריצים אדער אן אינטערעסע פאר פרסום וואלטן מען געקענט איבערפילן ביכער איבער זיי!

ג' עפאדערט האט זיך אַ - מער ווי געפלאנטע - עבודה צו קענען דורכגיין די פילצאליגע ווערק, אדורכטאן די חומר, מסדר און מחליט זיין וועלכע

זאלן באשטימט ווערן אלס ענדגילטיגע אלבום טרעקס.

פארשטייט זיך אז עס איז געווען אוממעגליך אריינצולייגן אלעס, סיי אז נישט אלעס קען שטימען מיט א 'ליד' (צוליב דער קורצקייט, אדער איז פשוט נישט געאייגנט פאר א מעלאדישע אויסשטעל) אדער צוליב די ענליכקייט פון איין 'סארט' גרויסקייט (ווי למשל צדקה וגמ"ח) אדער גאר צוליב וואס נאכדעם וואס איך האב געהייסן פרעגן רשות אויב די בעלי מעשה זענען מסכים מען זאל פון זיי רעדן, און עס האט זיך ארויסגעשטעלט פי כמה ווי 'גרויס' זיי זענען, ניטאמאל שטרעבנדיג צו ווערן א מדובר.

ו' עמך כולם צדיקים איז זייער א באקאנטער און אמת'ער אויסדרוק אויף די ליפן, אבער נאכן זיך באקענען פון דער נאנט מיט'ן ווארהייט דערפון, איז די שעצע און עהרע צו די באהאלטענע, פשוט'ע, און קליינע צדיקים'לעך אומשאצבאר און ענדלאז.

די צדיקים זענען ענק. דער גדול ביסטו! פון דיר וויל איך, און מוזן מיר אלע, וויסן. פון דיר וויל איך, און מוזן מיר אלע, שמועסן. פון דיר וויל איך, און מוזן מיר אלע, זיך לערנען. און האפנטליך אז נאך דעם אלבום וועלן מיר אלע האבן א שטערקערע השגה איבער ענק - אונז אליין!

ת' שפ"ג, 'בעקבתא דמשיחא', אזא גלאררייכער דור! מיר זענען קריסטאל-ריין, ריזיג-הויעך, פעלזן-שטארק, און טאקע דערפאר "לכך נבחרת"!

***

קליינע מענ...די! דו ביסט טאקע נישט גרויס, נאר ריזיג! דיינע 'השגות' אין מוזיק, פראדוקציע, און פריינטשאפט זענען כמעיין המתגבר. אן דיר וואלט דא גארנישט געווען! די ה' פון השגות איז פאר **הערשקאוויטש**, בה"א הידיעה!

די **ש'** איז פאר **שלעזינגער! יומי**, דו ביסט איינס אין דער וועלט, אין אלע הינזיכטן. דיין הארץ און מח, דיין מוזיקאלישע טאלאנט און דיין פארשטאנד צו מענטשן איז מערקבאר און געשעצט אן א שיעור!

אז מ'האט שוין דעם **ש'.. יאנקי שטיינמעץ**. ביסט א כוכב און א כשרון פון וואס די וועלט האט יעצט הנאה און וועט נאך אסאך נהנה זיין פון דיר!

ג' קומט דאך נאך א' און ב', וואס דאס איז **א'פרים ב'ערקאוויטש**. דיין געניטע אויער און דיין איידעלע באנעמונג איז אויסטערליש און רעספעקטירט.

ו'וועוול שמעלצער, א שטיק 'גדלות'! דיין עמקות און מומחיות'דיגע הבנה און חכמה איז פול מיט אמת און חן. א דאנק פאר דיין טייערע צייט, עבודה, און נאנטע פריינטשאפט.

ת'ודה פאר הרה"ג ר' שלמה זלמן בירנהאק, אברמי בערקאוויטש, ברוך יודא האלצלער, בעריש הערשקאוויטש, לייבי שעהר, חיים וויינבערגער, די Pivot גרופע, קאלעגעס און גוטע פריינט, און אייך אלע פארן זיין א חלק, סיי די בעלי המעשה, סיי די וואס האבן מיר דערציילט איבער זיי, און סיי די קויפערס פון דעם אלבום.

ויה"ר אז עס זאל ארויסקומען א כבוד שמים און אהבת ישראל דורך דעם.

מאטי

CREDITS

PRODUCED BY
Mendy Hershkowitz

MUSIC RECORDED
Sonic Duo

VOCAL TUNING
Dididum Studio

CHOIRS RECORDED
Shevach Studios
Dididum Studios

MIXED & MASTERED
Sonic Duo

DESIGN & MARKETING
Pivot Group

SONGS

LEKACH
Music: Mendy Hershkowitz
& Yanky Steinmetz
Choir: Lev Voices

YAKEL MELAMED
Music: Mendy Hershkowitz
Choir: Yedidim Choir

SHTILKEIT
Music: Mendy Hershkowitz
& Yanky Steinmetz
Choir: Shira Choir

ANUSHIM KEMALUCHIM
Music: Mendy Hershkowitz
Choir: Shira Choir

BAAL SHEM TOV
Music: Yanky Steinmetz
Choir: Yedidim Choir

VESIM CHELKEINU
Music: Yanky Steinmetz
Choir: Yedidim Choir

MOCHEL
Music: Mendy Hershkowitz
& Yanky Steinmetz
Choir: Lev Voices

VOLUNTEERS
Music: Moshe Yakob
Choir: Shira Choir

REB ZUNDEL
Music: Sonic Duo Team
Choir: Shira Choir

ANDERSH
Music: Mendy Hershkowitz
& Yanky Steinmetz
Choir: Yedidim Choir

POEL YESHUOS
Music: Mendy Hershkowitz
Choir: Yedidim Choir

IKVESA DIMSHICHA
Music: Yanky Steinmetz
Choir: Shira Choir

לכך

LEKACH

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קְרַב
אֶל הַמִּזְבֵּחַ
קום צו גיין.
אהרן שעמט זיך, כבוד נישט איך דארף
איך בין דאך איינפאך
פשוט קליין.

מיין יעדע פעולה
איז אויף א וועג א שטילע
איך זוך נישט קיין גדולה
קיין כבוד קיין רכוש.

דאס ליבט דער קל שדי
און דיר איז ער מזכה
דו ביסט די גרעסטע טאקע
ווייל דו זוכסט עס נישט!

"לכך לכך לכך
דיין פשוט'ע שפראך.
לכך לכך לכך
דו זוכסט נישט קיין שבח.
לכך, נאר לכך
ביסט איידל און איינפאך.
לכך לכך לכך – נבחרת.

לכך לכך לכך
דו רעדסט נישט קיין סאך
לכך לכך לכך
דו מיינסט אז דו ביסט שוואך
לכך, נאר לכך
דיר איז וועם איך גלייך
לכך לכך לכך – נבחרת."

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קְרַב
למה אתה בוש
קום צו גיין.
די נענסטע מענטשן
וואס דער בורא דארף
מאכן קיין געוויש
נאר זענען קליין!

די פאזיציע אנטראג-עס
פאר אידן מיט הנהגות
מיט גרויסע השגות
וואס קיינער ווייסט פון דעם.

די מענטשעלעך די קליינע
מיט הערצער, מוחות ריינע
די גרעסטע שעצונג מיינע
האב איך דייקא פאר אים.

"לכך לכך לכך
דיין פשוטע שפראך.
לכך לכך לכך
דו זוכסט נישט קיין שבח.
לכך, נאר לכך
ביסט איידל און איינפאך.
לכך לכך לכך – נבחרת.

"לכך לכך לכך
מיין טיר איך אויפמאך
לכך לכך לכך
דו ביסט הייליג און רייך
לכך, נאר לכך
דאס איז די אורזאך
לכך לכך לכך – נבחרת.

דער הייליגער דגל זאגט נאך
פונעם בע"ש, זיין סבא קדישא
לכך נבחרת מפני שיש
לך יראה ובושה.
דער הייליגער שפת אמת
זאגט אט די זעלבע המצאה
דו קוקסט אויס, אין דיינע אויגן,
כמי שאינו ראוי.
געדענק, לפיכך נבחרת, טאקע לכך
הקב"ה אוהב את הענוים והשפלים
ברוח.

"לכך לכך לכך
געדענק איין זאך
לכך לכך לכך
דו האסט קיין פארגלייך
לכך לכך לכך
ביסט ראוי צו דעם פאך
לכך לכך לכך – נבחרת.

לכך לכך לכך
קום ארויף צום אויבערפלאך
לכך לכך לכך
ביסט הויעך ביזן דאך
לכך לכך לכך
גיי אן און דערגרייך
לכך לכך לכך – נבחרת."

2

יעקל מלמד

YAKEL MELAMED

ר׳ יעקל סאמעט - א מלמד
מחנך תלמידים אין קלאס
חזר׳ן און טייטלען - נישט בטל׳ען
א רגע, חלילה וחס.
דערפאר איז א וואונדער - ביי די קינדער -
אז דער רבי גייט ארויס אין האל
בלייבט שטיין ביים שוועל
ער הייבט אויף זיין סעל
און מאכט גאר א טעלעפאן קאל.

דער מנהל ער זעט אים - און בעט
אים דו ביסט שוין דא דרייסיג יאר
און לויט ווי איך קען דיר - ס׳ברענט דיר
ביטול תורה אפילו א האר.
פרעגן איך מו-דיך - א שידוך?
צו חלילה איז איינער אוועק?
וואס איז דער באדייט
צי איז אלעס אל-רייט
ווייל דו קוקסט אויס בלאס פון שרעק.

מיט א רואיגן שמייכל ער מאכט
עס אוועק מיט דער האנט
ס׳איז מאנטאג פאר פסח, און איך
האב מיך פלוצלינג דערמאנט.
אז אין שטוב אנגעזאגט האט מען מיר
צוריק מיט אפאר טעג פריער
אז מאנטאג פאר פסח ווארפט מען די
אלטע שטאפיר.

שוין דרייסיג יאר
איך שפאָר אפ געלט אין דער זייט
שווערע אלפים
עס ליגט אין אַן אלטן כאלאט.
און קיינער פון דעם האט געוואוסט
אהיימקלינגען האב איך געמוזט
כאטש ביטול תורה האט מיר בכלל נישט
געגליסט (ניין ניין ניין)

איך האב געבעטן אז מ׳זאל
דעם כאלאט׳ל נישט ווארפן אין מיסט.

אהא! זאגט דער מנהל
ס׳איז א יוצא מן הכלל
ביטול תורה איז נישט חל
ווייל איר ראטעוועט דעם פאל
א פארמעגן אבנארמאל.

ר׳ יעקל מיט א שטראל
ענטפערט מיט מאראל
איך ראטעווע נישט, ווייל
די כאלאט מיט די מאטריאל
ליגט שוין לאנג אין אפפאל
אין א טרעקל ווייטע מייל
איך האב געפון צי שפעט פערצופאל.

אבער זייט מיר מוחל מנהל... יעצט איז
שוין טאקע ביטול תורה...
איך דארף צוריקגיין אין קלאס...
"אמר אביי, קינדערלעך..."

***

דער מנהל דערהייבט-נישט און גלייבט
נישט עפעס איז דא קאפויע
האסט פארלוירן, ר׳ יעקל - יעדן שקל
און גייסט ווייטער כאילו לא היה.

ר׳ יעקל אפוואשט-עס - מיט פשטות
איך בין בכלל נישט קיין העלד
ס׳איז א פראבלעם - אבער פאר דעם
קומט מען אראפ אויף דער וועלט.

זיינע אויגן גלאנצן – און טאנצן
דערציילנדיג זיין סוד׳ל
דערמאנען זיך טו-איך – מיין משגיח
דער באקאנטער ר׳ גד׳ל.

ער פלעגט איינזייען – און שרייען
אז אין לעבן דאס הארץ אמאל קרענקט
דער בורא ווען געבן – א נסיון אין לעבן
קינדערלעך מיינע, געדענקט.

די גאנצע תכלית פארוואס
מען קומט אויף דער וועלט
איז פאר איין שווערע נסיון
צו ווערן געשטעלט.
אין די איין רגע איין
ווען עטס דארפן מחליט זיין
אויב מען וויל זיך פארלירן
אדער דאס בייצושטיין.

היינט האט מען מיר
אויסגעקליבן פון הימל צו זען
לאמיר אויסזעקלן יעקל׳ן,
און וואס ווען געשען?
א ריזן פארלוסט האב איך
אבער איך האב באשלאסן ביי מיך
פארלירן געלט, אבער נישט פארלירן....
זיך!
נסיון! נסיון! נסיון!
איך בין שטערקער ווי דיך!!!

אהא! זאגט דער מנהל
איר זענט א יוצא מן הכלל
דעם פולסטן הסכמה איך גיב-עס.
די טיר ווערט פארקלאפט
שטיין דארט ער בלייבט
זיינע אויגן ער רייבט
מיט רגש וואס טרייבט
מיט עהרע געזאפט
יעצט האט ער זיך געכאפט...

פארוואס מלמדים הייסן רבי׳ס!

UN

שטילקייט

SHTILKEIT

וואו איך טרעט און טרעט – וואו איך גיי און גיי
הער איך דעם געבעט – אזש מיינע אויערן
טוען וויי.

פון קליינע מענטשן – וואס ליגן אונטער מיר
קליינע מענטשן – ווי איך און דיר.

איך זע דעם טאטען מען שלעפט אוועק
איך זע דער בחור׳ל וואס ווערט פארברענט
איך זע די שוועסטער וואס כאפט שלעק
איך זע די מאמע מיט די בעיבי אין די הענט.

קליינע מענטשן – וואס ליגן אונטער מיר
קליינע מענטשן – ווי איך און דיר.

"קליינע מענטשן,
וועם קיינער וועט שוין
קיינמאל מער נישט קענען
קליינע מענטשן,
וועם קיינער ווייסט נישט
ווער און וואו זיי זענען.
נשמות אומשולדיג ריין
אונטער אַן אָנדענק-שטיין
קיין נאמען, קיין בילד, קיין זכר פון ענקער חן.
און איך וויין:

ארץ ארץ אל תכסי דמם,
טו נישט פארדעקן
לאז די ביינער זיך ארויסשטעקן,
ביז זיי וועלן זיך אויפוועקן.
אונזער פארגאנגענהייט
עס וויינט, עס בענקט, און שרייט
טויב קען מען ווערן
פון דעם וועלט׳ס העכסטע שטילקייט."

***

איך וויס נישט וויאזוי דו הייסט
און איך וויס נישט פון וואנען דו קומסט
איך וויס נאר וואו דו גייסט
און איך הער ווי ביטערליך דו ברומסט.

קליינע מענטשן – וואס ליגן אונטער מיר
קליינע מענטשן – ווי איך און דיר.

ס׳איז נישט זיי. ס׳איז מיך
ס׳איז יעצט. נישט אמאל.
ס׳איז נישט ברילן, ציין, און שיך
נאר ס׳איז כלל ישראל.

קליינע מענטשן – וואס ליגן אונטער מיר
קליינע מענטשן – ווי איך און דיר.

"קליינע מענטשן..."

"ביינער, ציינער, אנדענק שטיינער,
פון מיליאנען אן קיין נעמען
פרעגן, דערוועגן, אזוי ווי מיר פלעגן,
שוין כמעט נישטא היינט פון וועמען.
די שלעכטן, אומרעכטן, וואס פאסירט האט
נעכטן, געוואלט זיי אויך פארברענען
די לעצטע, געשעצטע, אלט-געזעצטע,
אוי אוי וואס געדענקן דעם גיהנם׳ן
די קליינע מענטשן וועם קיינער וועט שוין מער,
קיינמאל מער נישט קענען...."

4

אנשים כמלאכים

ANUSHIM KEMALUCHIM

געזען האב איך א איד
וואס וויל אן אתרוג זיך פארזארגן
ער קומט צו צו מיר און פרעגט
אויב געלט איך קען אים בארגן.
איך גיב אים הונדערט דאלער אזוי זאגנדיג
קויף דיר אן אתרוג,
פאר יום-טוב דיר א גליק.

צוויי שעה גייט אריבער
ער קלאפט מיר אויפ'ן טיר
צוויי א האלב דאלער
ער קערט צוריק פאר מיר.
געגעבן האסט מיר הונדערט,
אן אתרוג זאל מיר זיין
דא האסטו די רעשטע,
ווייל דאס איז שוין נישט מיין.

א צווייטער איד דערציילט,
ביי מיין טאטע אין געשעפט
א גנב מיט א מעסער
נעמט דארט וואס ער טרעפט.
צירונגען, דימאנטן, אויף 47 סטריט
יענע נאכט קלינגט אים
א פרעמדער, רייכער איד.

איך האב געטון א שידוך,
גיב מיר וואס דו האסט
געגומען וואס ס'איז דא,
און א טשעק איבערגעלאזט.
מיין טאטע כאפט זיך שפעטער,
קיין קינדער יענער האט
געוואלט נאר אים מפרנס זיין בדרך כבוד.

"אנשים כמלאכים
די פשוט'ע אנכי עמכם.
וואס זענען מיט די העכערע דרכים
למעלה מעשרה טפחים.

קיין גביר, קיין רב, קיין חכם
אנטלויפט פון לויב און שבחים.
א דוגמא פון בני מלכים
אשר בחר בכם."

אין מיין געשעפט פון זילבער
קומט א איד פון גאס
ער ווייזט מיר אויף א לייכטער
און פרעגט מיר אויף די פרייז.
געווען איז דארט פארנומען.
איך האב ניטאמאל געקוקט
"עהה.. פינף-טויזנט דאללער"
- איך ענטפער שנעל צוריק.

ער לייגט אראפ דאס געלט
און זאגט צו מיר איך נעם-עס
איך וויל עס אים איינפאַקן,
און איך זעה דעם אמת.
די לייכטער איז דאך ווערד
צוואנציג-טויזנט מער
איך גיב עס אהין, כאטש ביטער שווער.

א ווארט איז א ווארט, די טעות איז אויף מיר
די נעקסטע אינדערפרי,
אבער, דער קונה ווארט ביים טיר.
נעכטן ביים פארקויפן
די לייכטער פונעם שענקל
האב איך באמערקט אויף דיר
א קליינע קווענקל.

א טעות מיט דער פרייז?
איך באצאל דיר שוין זאפארט
איך שריי אבער ניין, מיין ווארט איז א ווארט.
דער קונה שרייט 'איך וויל געבן'... דער מוכר
שרייט 'איך וויל נישט נעמען'...
דער שרייט 'נעם', און דער שרייט 'ניין'...
צו קען דער איינער שאצן, וועלכע פון די
צוויי 'קליינע' זענען גרעסער?
מחלוקת אזעלכע מאכט
די וועלט פיל בעסער.

"אנשים כמלאכים..."

איך מוטשע זיך שוין וואכן,
נישט טרעפנדיג קיין דזשאב
איך בין ביטערליך פארשעמט,
און איך רעד איין פאר מיין ווייב.
איך ארבעט דארט און דארט,
אזויפיל געלט מען מאכט
ארויס בין איך צופרי
און אהיים בין איך ביינאכט.

אריבער א וואך צוויי,
ס'דארף אנהייבן שטימען
זי פרעגט ווי קען זיין?
קיין טשעק איז נישט געקומען.
איך שטעל אן א פנים
ווי איך וויס אויך נישט פארוואס
זי הייבט אויף א טעלעפאן
און רופט אן מיין בעל הבית.

איך הייס אזוי און אזוי,
מיין מאן ארבעט ביי אייך
באצאלט אבער האט איר
אים נאכנישט פאר זיין פאך.
ער זאגט איך פארשטיי נישט,
איך וויס נישט וואס איר רעדט
פארראכטן דעם טעות שוין יעצט מ'וועט!

ער ארבעט זייער פיין, איר האט א גוטן מאן
איך שיק שוין ארויס דעם טשעק,
באזארגט זאלט איר נישט זיין.
אפאר שעה שפעטער זעה איך
ווי ער קלינגט מיר אריין
ער לאזט מיר א מעסעדזש...
"די פאזיציע איז דיין".

"אנשים כמלאכים..."

15

בעל שם טוב

BAAL SHEM TOV

עוד יהיה זמן
שמי שיהיה איש כשר ופשוט,
יהיה חידוש גדול כמו הבעל שם טוב.

... הייליגער בעל שם טוב
... רבי ישראל בעל שם טוב.

... הייליגער בעל שם טוב
... כלל ישראל בעלי שם טוב.

לא בלשון גוזמא והפלגה אמר זאת,
כי באמת כן הוא.

נספח לספר כוכבי אור

6

וְשִׂים חֶלְקֵנוּ

VESIM CHELKEINU

וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל
הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת.

וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם,
זיין אזוי ווי זיי
וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם,
אידעלעך געטריי
וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ.

וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם – איך וויל זיין הייליג
שִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם – איך וויל זיין א חלק
עַל (אלע) הַצַּדִּיקִים.
עַל (אלע) הַחֲסִידִים.
וְעַל זְקֵנֵי
זיין אזוי ווי זיי.

ער האט זיך געיאגט
זיין טאכטער ער טראגט
צום דאקטאר ער זאל איר כימא געבן.
זי זיצט נעבן אים
און טאקע פארדעם
דרייווט ער שנעל צו שיצן איר לעבן.

באמערקט נישט אז פארנט פון אים,
א באס שטעלט זיך אפ
און קליינע קינדער
קומען פון חדר אראפ.
ער פארט אריין מיט שנעלקייט,
זיך נישט געכאפט
און א קליינע אינגעלע
אראפגעקלאפט.

***

א צער א טאָטאַלע
די געוויין פון אלע
וואס טוען די מיטה באגלייטן.
א פאליציי אפיציר
קלאפט אויפ'ן טיר
פון דרייווער,
און בינדט אים אין קייטן.

ער ווערט ארעסטירט אויף מערדעריי
די גאנצע גאס פון פענסטער קוקן זיי.
די טאכטער זיינע קען נישט קומען
צו זיך
מיין טאטע איז שולדיג, וועגן מיך!

***

עס קומט אן די זמן
מען ברענגט אים אריין
אין געריכט-הויז,
מיט די תפיסה קליידער.
זיצט דארט יעדער צוזאמען
אויך די טאטען און מאמען
וואס האבן פארלוירן
זייער קינד נאך חדר.

זייערע אויגן רויט
פון שלאפלאזע נעכט
יעצט קומט א פסק
געאורטיילט מיט רעכט.
דער שופט גייט דעם
מערדער אט אנקלאגן
אבער דער טאטע פונעם אינגעלע
ויל עפעס זאגן.

***

די וועגט וויינען מיט
דער טאטע ער טוט
אויסשרייען זיין טיפע קלעמעניש.
וואס האסטו געטון
צוגענומען מיין זון
צו א פלאץ פון וואו צוריקברענגען
קען-מען-נישט.

ער שרייט מיט טרערן:
'שופט הער מיך אויס
איך בעט דיך, 'לאז אים ארויס'.
וואספארא טובה וועט זיין
פאר מיין קינד'ס נשמה
אז איך שיק א מענטש
אין תפיסה בלויז פאר נקמה.

עס ברענגט נישט צוריק
מיין קינד פונדערווייטן
פונקט ווי איך דארף מיין קינד,
דארף א קינד איר טאטן.
גענוג אז איין שטוב איז צובראכן,
וואס דארף מען צוויי?
איך בעט דיך שופט, לאז אים פריי!'

***

נאס זענען אלע געזיכטער
אפילו דער ריכטער
פארווישט א טרער וואס פאלט
אומגעבעטן.
די טאטעס גיבן זיך די הענט
עס ווינען די וועגט
דער נאסער שופט טוט אויפטרעטן.

איך בין א איד,
און איך וועל זיך צום וועג אומקערן
ווייל איך האב נאך אזא תּרנות
קיינמאל געזען.
זיי מיר אויך מוחל, טאטע,
בעט ער מיט טרערן
אזויווי דער טאטע האט מוחל געווען.

8
HY88 76B

וואלאנטירן

VOLUNTEERS

טאג און נאכט מ׳זעט זיי לויפן
אויף אזא געטרייע אופן
וויליג אין יעדע שווערigקייט.
קיינער בעט-נישט, קיינער הייסט-נישט
קיינער זעט-נישט, קיינער ווייסט-נישט
דאך אין פייער מען גייט.

די הצלה וואלאנטירן
וועו נאר עפעס טוט פאסירן
גייען זיי ארויס פון אייגן וועג.
אויכעט שומרים און שמירה
מיט די וואלאנטירן אירע
פיר און צוואנציג שעה און זיבן טעג.

וואלאנטירן אן קיין נעמען
העלפן אידן אין פראבלעמען
פרעגן נישט ׳וועו אוו וועו׳.
עסקנים און בעלי חסדים
שיצן אידן פון פחדים
בלויז ווייל א איד גייט שווער.

נישט פאר געלט, נישט קיין דאנק
נישט פאר כבוד און געזאנג
דאך זיי לויפן איבעראל.
וועו איך זעה זיי קומען גייען
הער איך ווי די לעמפלעך שרייען
מי כעמך ישראל.

"קליינע גרויסע מענטשן
מיט וועם גאט האט געטון אונז בענטשן.
די וואלאנטירן
וואס טוען מארשירן
הארציג באצירן
אונזער וועלט.

קליינע גרויסע מענטשן
לאמיר זיי דאנקן אוו בענטשן.
מיט פולן אחריות
אידן געטריי-איז
יעדער פון זיי-איז
דאך א העלד!"

***

טראגן ברענגן פאסאנדזשירן
טוען חסד וואלאנטירן
אן וויסן ניטאמאל וועו יענער איז.
וואלאנטירן פון חברים
לויפן אן קיין שום הסברים
מאכן דיר נאך שפירן אז ער ׳מוז׳.

טאנצערס קומען שפרינגען
פון מקימי קומט מען זינגען
אלעס אָן זיין מקבל פרס.
דער פילט אן דעם ביקור חולים
עסן טרינקען פארן עולם
וועו דאס איז, ווייסט קיינער אין גאס.

וואלאנטירן אן קיין נעמען
העלפן אידן אין פראבלעמען
גיבן אויף דעם זיך אליין.
טראגן, ברענגן, שלעפן, פירן
זארגן, פרעגן, אינטערסירן
כאטש זיי קענען רואיג זאגן ׳ניין׳.

דער גייט וואשן, דער גייט קאכן
דער פארעכט וואס איז צובראכן
שטילערהייט העלפט א אידיש הויז.
דער א מנין ביי א קבורה
אייגן רצון און בחירה
וויאזוי איך הייס?... מאכט נישט אויס.

"קליינע גרויסע מענטשן
מיט וועם גאט האט געטון אונז בענטשן.
די וואלאנטירן
וואס טוען מארשירן
הארציג באצירן
אונזער וועלט.

קליינע גרויסע מענטשן
אן קיין פאמפע, געזודער און עטענשאן.
מיט פולן אחריות
אידן געטריי-איז
יעדער פון זיי-איז
דאך א העלד!"

———

א-ויסגעלאזט
ב-לי
ג-וזמא
ד-אונארס
ה-עלפערס
ו-ויזיטארס
ז-וכן פארלוירענע מענטשן
ח-תונה מאכן אנדערע
ט-ועלס
י-ועצים
כ-ל מיני
ל-ייסטונגגען
מ-תן בסתר
נ-ירן טרענספלענט׳ס
ס-עודות שבת ויו"ט
ע-צות
פ-דיון שבועים
צ-דקות
ק-שרים
ר-פואות
ש-פיטעלער
ת-פיסות

"קליינע גרויסע מענטשן..."

9

ר׳ זונדל

REB ZUNDEL

״מיט פאדעם און נאדל
די קנעפעלעך באהעפט
זיצט ביים אלטן מאשינדל.
אין לאור מאנהעטן איז זיין געשעפט
פון אונזער סוחר ר׳ זונדל.

קוים פרנסה פון דעם ער טרעפט
עס קלעקט אויף ברויט און רינדל.
מיט חובות גרויס איז פול די העפט
פון אונזער סוחר ר׳ זונדל.״

א שטילער איד פון זיך גארנישט מאכט
קליינווארדיין איז זיין שורש
פון טאטע, מאמע, ברידערלעך אכט
געבליבן דער איינציגער יורש.

מענגעלע זעט א בחור׳ל עכט
פיפיג ארויס פון חדר.
Ich kann dich benutzen,
געשיקט אויף רעכט
נייען נאצישע קליידער.

אריבער דעם ים צו דעם גאלדענעם לאנד
א לעבן וואו אלעס איז גוט.
קלייבט אויס אן ארבעט
וואס אים איז באקאנט
די פאך פון קלייד און שניט.

ער פלאגט זיך גאר שווער,
דאך ער זעט נעבעך שאדנס
פארט ביים דאוונען
פארגעסט פון די שטאפן.
ער שלעפט ערב שבת אראפ זיינע לאדנס
כאטש יעדער האלט עס אפן.

״מיט פאדעם און נאדל
די קנעפעלעך באהעפט
זיצט ביים אלטן מאשינדל.
אין לאור מאנהעטן איז זיין געשעפט
פון אונזער סוחר ר׳ זונדל.

א שמייכל, א רואיגקייט,
ביי אים מען טרעפט
און אזוי איז ער מגדל זיין געזונדל
מיט תמימות גרויס איז פול די העפט
פון אונזער סוחר ר׳ זונדל.״

איין גרינעם דינסטאג ביי מנחה
ער דאוונט אין זיין
סידור דעם אלטן דעם געלער,
אין שול ערשיינט א רעגירונג׳ס מאן
און זוכט אויף ׳זונדל דער טעילאר׳.

לויף צום געשעפט, עפן אויף דיין טיר
מיין אויבערהאר וויל מיט אייך שמועסן,
דרינגענד וויל ער א מקח מיט דיר
אויף מיליטערישע בגדים שליסן.

ר׳ זונדל ער ווייזט אים *״אהא, נא נא...״*
דו זעסט נישט איך
האלט אינמיטן דאוונענן,
איך וועל זיין אין געשעפט
ביז א האלבע שעה
געשעפטן, דאן, וועל איך פראוונענן.

צעמישט און געפלעפט
גיבט דער מאן צו פארשטיין
.... אן אָפּפ׳ער איינמאל
אין הונדערט דורות,
איר קענט שליסן א מקח
מיט אמעריקע אליין
ר׳ זונדל ענטפערט אים
״נא, נא... פיטום הקטורת...״

ר׳ איד, דאס איז נישט קיין קינדערשפיל
איר קענט אלע חובות אפווישן,
איך פרעג אייך נאך איינמאל,
צי ווילט איר דעם דיעל?
אדער גיי איך צו א קאמפאטישן.

ס׳אן אוצר פון געלט,
צי פארשטייט איר דעם פאקט
טוט דער מאן נאך איינמאל באטאנען.
איר וואלט אוועק
א רעגירונג׳ס קאנטראקט
מ׳רעדט דא פון שווערע מיליאנען.

ר׳ זונדל ער ווייזט אים *״אהא, נא נא...״*
אין בין אין מיינע תפילות מכוון-יעצט.
אשרי יושבי ביתך
אין געשעפט גיי איך באלד. איך דאוונען-יעצט!

שמונה עשרה ער טרעט,
ער ענדיגט זיין געבעט
און רואיג אין געשעפט ער גייט צוריק...!

״מיט פאדעם און נאדל
די קנעפעלעך באהעפט
נאכאלץ ביים אלטן מאשינד׳ל.
א שיינענדער גלאנץ
אין די אויגן מען טרעפט
פון אונזער סוחר ר׳ זונדל.״

10

אנדערש

ANDERSH

איך ווייס אז איך בין אנדערש,
איך זעה ווי דו קוקסט מיך אָן
איך ווייס איך בין באגרעניצט,
און איך קען נישט אלעס טאָן.
מיר זענען אבער די זעלבע, נאך סאך מער ווי דו מיינסט
קוק אריין אין מיינע אויגן, און זאג מיר וואס דו ליינסט.

איך האב פונקט ווי דיר א נשמה,
אריינגעשטעלט אין פלייש און הויט
נאטורן מיט געפילן, און מיין בלוט-קאליר איז רויט.
איך האב חלומות. איך האב רצונות.
איך שפיר ווייטאג און אויך גליק
מיר זענען נישט צופיל אנדערש. הער מיך אויס און קוק.

"איך בין פרייליך ווען ס'איז גוט,
און איך ווייַן ווען ס'טוט ווי
איך האב ליב א הייסן שאטן,
און אויך שפילן אין די שניי.
איך האב ליב צו הערן זינגען,
און איך גלייך א קאמפלימענט
און איך שפיר זיך פארזיכערט
ווען מען כאפט אָן מיינע הענט.

איך האב אזויפיל וואס צו זאגן,
און נאך א לאנגן וועג צו גיין
איך זוך שוץ און רואיגקייט. איך וויל נישט זיין אליין.
עס קלאפט אין מיר א הארצעלע,
וואס גייט אויס מען זאל עס פארשטיין
צי זענען מיר צופיל אנדערש? - איך מיין, אז ניין."

נעקסטע מאל דו זעסט מיך,
מיטן חסרון וואס איך בין געבענטשט
קוק מיך אָן די זעלבע ווי דו קוקסט אָן יעדע מענטש.
הער מיך אויס, און רעד צו מיר,
כאטש ס'איז שווער צו פארשטיין מיין שפראך
און לערן אויס דיינע קינדער צו טוהן די זעלבע זאך.

נאך פריינדשאפט און אייניגקייט,
מיר לעכצן אלע נאך דעם
רוף מיך ביי מיין נאמען און נישט ביי מיין פראבלעם.
ווייל קיין חילוק מיינע מניעות,
מיין פארשטאנד, און מיין אויסדרוק
מיר זענען נישט צופיל אנדערש. הער מיך אויס און קוק.

"מיר אלע שמייכלען ווען ס'איז גוט.
און מיר ווייַנען ווען ס'טוט ווי
מיר האבן ליב א הייסן שאטן,
און אויך שפילן אין די שניי.
מיר האבן ליב צו הערן זינגען,
און מיר גלייכן א קאמפלימענט
און מיר שפירן פארזיכערט
ווען מען כאפט אונז אָן די הענט.

מיר האבן אזויפיל וואס צו זאגן,
און נאך א לאנגן וועג צו גיין
מיר זוכן שוץ און רואיגקייט. קיינער וויל נישט זיין אליין.
עס קלאפט אין אונז א הארצעלע,
מיר גייַען אויס מען זאל עס פארשטיין
צי זענען מיר צופיל אנדערש? - איך מיין, אז ניין.

צי זענען מיר דען צופיל אנדערש? - איך 'ווייס', אז ניין."

פּוֹעל ישׁוּעוֹת

POEL YESHUOS

איך פאָר דארט אינדערווייטן
צו די פּופּציג שטאַטן
שאפן געלט לשמחת בני.
געווען איין קורצן פרייטאג
דער שבת איז פרי-צייטיג
מיין קאַר געבליבן שטעקן ערגעצווואו.

א פרעמדע געגנט איז-עס
איך זוך עפעס מזוזות
א אידיש הויז וואו איינשטיין דארטן קען-מען.
מיט מיין רענצל, מיינע זאכענעס
טרעף איך דארט א מכניס
אורח, וואס ער טוט מיך שיין אויפנעמען.

ער ווייזט מיר אבער 'שנעל'
געקלינגען שוין דעם בעל
'איך גיי שוין אין שוּל', איז זיין קלאגע.
איך צינד מיין שבת פלאמ'ל
איך טוה שנעל אן מיין שטריימל
מיטן גאנצן ירושלמי'דיגן טראגע.

מיטן זאקן, קאפל ווייס
מיטן קאפטן איך גיי אין גאס
יעדער גיבט מיר שלום מיט די האנט.
און שול איך זיץ ביים עק
און מען שיקט מיך גלייך אוועק
א צדיק דארף דאך זיצן אויבן ביי דעם מזרח וואנט.

מנוחה ושמחה – א גרויסע גאסט מיר האבן דא
אור ליהודים – ליכטיג איבעראל.
שומריו וזוכריו - סימן טוב ומזל טוב
המה מעידים – ישועות אן א צאל.

ס'איז א טעות בעלמא
כ'בין א פשוט'ער ירושלמי
וואס זאמלען אפאר טאלער דא איך פרואוו-עס
אבער ווי מער איך טו זיי ראטן
אז 'אנכי הקטן'
ווערן זיי מער קראנק פאר מיין עניוות.

איך וועל מודה זיין און שטימען
איך האב גראדע ליב באקומען
דעם כבוד וואס פאר מיר דא אין שטאט-איז.
כדי זיך נישט צו שפירן שלעכט
האב איך געטראכט מיט רעכט
אז אפשר איז דאס גאר השגחה פרטית.

דא געבליבן שטעקן
ווי א צדיק זיך אנטפלעקן
מקיים בין איך לַחֲשׁוב חֲשׁבּונות.
זיך לאזן פון די טיטלען
דערנאך וועט קומען קוויטלען
וואס דאס קומט דאך אינאיינעם מיט פדיונות.

איי... איך צעפלאם זיך ווי א פייער
מיט א מלאכ'דיגן שלייער
ביז פארטאג'ס א קה אכסוף נועם.
איך האב גע'דרש'נט און גע'חידוש'ט
געפראוועט און גע'קידוש'ט
געפירט א שלש סעודות ביזן זמן רבינו-תם.

"מנוחה ושמחה..."

***

אינדרויסן א בהלה
תיכף נאך הבדלה
אין גאנצן געגנט טוט מיין נאמען שמ'ן.
קומען אידן מיט משפחות
נאך עצות און הדרכות
פריוואטע אודיענצן זיי אויפנעמען.

א מלוה מלכה א וואש
נאר פאר דעי מיט א טאש
איך זינג און טאנץ, און גיב אויך כוס של ברכה.
ביז אינמיטן די נאכט, דארטן פארבראכט
און איך באדאנק זיך פאר די העפליכע משפחה.

איך שטיי שוין ביי די טיר
דער בעל אכסניא קמט צו מיר
מיטן אשת חיל און א קינד.
זי פלאצט אין א געוויין
אונזער קינד איז זייער קליין
און איז לעצטענס זייער נישט געזונט.

פאר א יעדן, ברכות טיילסט
דו בעטסט, בענטשט, און היילסט
און דא איר פאקט זיך שוין די פעק.
וואו גייט איר ארויס
רבי, היילטס אים אויס
און מיין הארץ פאלט צוזאם פון שרעק.

צעלאזט ווערט מיין רחמנות
א קינד מיט שווערע סכנות
ווי קען איך היילן מיט פורים-שטיק?
ווען איך ווייס דאך אזויפיל
איך האב בלויז געשפילט א שפיל
איך האב איבערגעצויגן שוין דעם שטריק.

איך מאך צו מיינע אויגן
איבער'ן קינד געבויגן
אוי באשעפער, וואס האב איך געטון?
איך בעט דיך טאטע טייערע
צעריים זיי די גזירה
אויב נישט פאר מיר, טו עס פאר מיין זוהן.

איך האב עס אמת'דיג געמיינט
איך האב באמת מיטגעווויינט
'א גאנצע רפואה, כ'זאג אייך צו.'
און ווי נאר די נאכט פאלט אונטער
א שטערקערער געזונטער
קינד וועקט זיך אויף אינדערפרי.

אן אמת'ע געוויין
א תפילה עכט און ריין
קיין חילוק וויאזוי, ווער און ווען.
איז העכער אלע וויצן
אויסהיילן און באשיצן
זיך אליין, און יענעם, עס קען!

מנוחה ושמחה – א ישועה מיר האבן דא
אור ליהודים – ליכטיג איבעראל.
שומריו וזוכריו - סימן טוב ומזל טוב
המה מעידים – ישועות אן א צאל.

12

עקבתא דמשיחא

IKVESA DIMSHICHA

בא יבוא משיח צדקינו בדור
שפל מאוד, שפל שפל מאוד.

"טאקע ווייל מיר זענען קליין
קען משיח שוין קומען צו גיין
ברענגן פאר אונז שמחה און מנוחה.

טאקע ווייל מיר זענען קליין
קען משיח שוין קומען צו גיין
מיר האלטן שוין בעקבתא דמשיחא."

(טאקע ווייל מיר זענען קליין
קען משיח שוין קומען צו גיין
ברענגן אונז נענטער צו קודשא בריך הוא.
טאקע ווייל מיר זענען קליין
וועט משיח שוין קומען צו גיין
מיר האלטן שוין בעקבתא דמשיחא.)

(וכתב בספר הדרת קודש: "אמר הקדוש מקישאנעוו ז"ל: בשם רבינו הקדוש מזידיטשוב ז"ל: המשיח צדקינו בא יבוא בדור שפל מאוד, שפל מאוד, מאוד שפל. ומשיח צדקינו עם כל זה בוא יבוא להם ולא אלינו.")

השגות

1	Lekach	לכך
2	Yakel Melamed	יעקל מלמד
3	Shtilkeit	שטילקייט
4	Anushim Kemaluchim	אנשים כמלאכים
5	Baal Shem Tov	בעל שם טוב
6	Vesim Chelkeinu	ושים חלקנו
7	Mochel	מוחל
8	Volunteers	וואלאנטירן
9	Reb Zundel	ר׳ זונדל
10	Andersh	אנדערש
11	Poel Yeshuois	פועל ישועות
12	Ikvese Dimshicha	עקבתא דמשיחא

מאטי אילאוויטש

MOTTY ILOWITZ